

Колб Олександр Григорович,

професор кафедри кримінального права та процесу Національного університету «Львівська політехніка», доктор юридичних наук, професор;

Попельнюк Тарас Вікторович,

аспірант кафедри кримінального права та процесу Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ УСУНЕННЯ ПРОГАЛИН У КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Анотація. У даній статті, на підставі вироблених в теорії права шляхів усунення правових прогалин і колізій, доведена необхідність більш ефективної діяльності суб'єктів нормотворчості, спрямованої на удосконалення кримінально-виконавчого законодавства України.

Ключові слова: правова прогалина; правова колізія; кримінально-виконавче законодавство; усунення; удосконалення; сфера виконання покарань.

Summary. In this article, on the basis of the ways of elimination of legal gaps and conflicts developed in the theory of law, the necessity of more effective activity of subjects of rule-making directed on improvement of the criminal-executive legislation of Ukraine is proved.

Keywords: legal gap; legal conflict; criminal executive legislation; elimination; improvement; the scope of execution of punishments.

В теорії права для подолання прогалин зазвичай використовують такі засоби, як аналогія закону (вирішення справи за наявності прогалин на основі норми права, що регулює подібні суспільні відносини) [1, с. 272–273] та аналогія права (вирішення справи за наявності прогалин на основі загальних або галузевих принципів права) [1, с. 27].

У свою чергу, основними засобами подолання колізій у законодавстві є:

а) колізійні норми (встановлюють правила вибору правової норми, яка підлягає застосуванню за наявності розбіжності між нормами права, які закріплені у законодавстві й регулюють однакові фактичні обставини) [1, с. 279];

б) колізійні правила (типові рішення щодо застосування юридичних норм за наявності колізії: більш пізній закон скасовує дію більш раннього, акт вищої юридичної сили скасовує дію меншої юридичної сили; спеціальний закон скасовує дію загального та ін.) [1, с. 280].

При цьому варто зазначити, що колізійні правила породжені вимогами юридичної логіки та юридичної техніки, існують протягом

багатьох століть у різних правових системах світу і за своєю чіткістю та імперативністю не поступають правовим нормам [1, с. 280];

в) тлумачення закону (може бути засобом подолання колізії у тому разі, якщо вибір між конфліктуючими нормами неможливо зробити на підставі колізійних норм і правил або їх недостатньо [1, с. 280].

Поряд з цим, як слушно зробив висновок С. П. Погребняк, від подолання колізій слід відрізняти їх усунення, тобто застосування засобів, які дозволяють ліквідувати розбіжності між нормами права, що існують у законодавстві [1, с. 280]. При цьому, основним засобом усунення колізій є нормотворчість (діяльність уповноважених на це суб'єктів з розроблення, розгляду, прийняття та офіційного оприлюднення нормативно-правових актів, яка здійснюється за визначеною процедурою) [1, с. 210].

Колізії можуть усуватися також завдяки визнанню судами нормативно-правових актів неконституційними або неправомірними, що усуває конфлікт між нормами права [80, с. 281].

Як у зв'язку з цим зазначено в п. 2 постанови Пленуму Верховного Суду України від 1 листопада 1996 року № 9 «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя», суд безпосередньо застосовує Конституцію у разі:

1) коли зі змісту норм Конституції не впливає необхідність додаткової регламентації її положень законом;

2) коли закон, який був чинним до введення в дію Конституції чи прийнятий після цього, суперечить їй;

3) коли правовідносини, що розглядаються судом, законом України не врегульовано, а нормативно-правовий акт, прийнятий Верховною Радою або Радою Міністрів Автономної Республіки Крим, суперечать Конституції України;

4) коли укази Президента України, які внаслідок їх нормативно-правового характеру підлягають застосуванню судами при вирішенні конкретних судових справ, суперечить Конституції України [2, с. 136–137].

Крім цього, якщо із змісту конституційної норми впливає необхідність додаткової регламентації її положень законом, суд при розгляді справи повинен застосовувати тільки той закон, який ґрунтується на Конституції України та не суперечить їй [2, с. 137].

Поряд з цим, слід констатувати, що зазначені теоретичні положення, як встановлено в ході даного дослідження та свідчить юридична практика, нічого не варті та не впроваджуються у нормотворчість, включаючи й з питань виконання – відбування покарань, якщо з цього приводу в державі немає політичної волі та не сформована відповідна державна політика. Саме тому, одним із завдань та шляхів усунення і подолання колізій та прогалин у кримінально-виконавчому законодавстві України має бути визначена

діяльність по видозміні сучасної державної політики у сфері виконання покарань і пробації, з урахуванням критичного стану, який склався на сьогодні в практиці виконання та відбування покарань [3].

Список використаних джерел

1. Теорія держави і права : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О. В. Петришин, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський та ін.; за ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2014. 368 с.

2. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя: постанова Пленуму Верховного Суду України від 01 листопада 1996 року № 9. *Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних справах* / уряд. В. В. Рожнова, А. С. Сизоненко, Л. Д. Удалова. Київ : ПАЛИВОДА А. В., 2011. С. 136–141.

3. Колесник С., Єнін Є. Сім кіл пекла пенітенціарної системи. Зеркало недели. <https://dt.ua/internal/sim-kil-pekla-penitenciarnoi-sistemi-333623.ntml.https://dt.ua/gazeta/ /issue/1229>.

Копотун Ігор Миколайович,

проректор з міжнародних зв'язків Академії ГУСПОЛ (Чеська Республіка), доктор юридичних наук, професор;

Карманова Нінель Ігорівна,

викладач кафедри конституційного права Національної академії внутрішніх справ, кандидат політичних наук

ЗАЛУЧЕННЯ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ДО ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ (МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ПРАКТИКА)

Зміст діяльності релігійних організацій у сфері виконання покарань, є те, що в жодному міжнародному нормативно-правовому акті відсутні спеціальні норми, які б регулювали зазначене питання.

При цьому, всі міжнародно-правові джерела з означеної проблематики можна поділити на три головні групи:

1) акти загального характеру (Загальна декларація прав людини; Міжнародний пакт про громадянські та політичні права; Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права; ін.);

2) акти спеціального спрямування, що стосуються сфери виконання покарань (Мінімальні стандартні правила поведінки з в'язнями; Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських